

VÍTE, ŽE ČESKOSASKÉ ŠVÝCARSKO JE:

- Tvořeno pískovci usazenými na mořském dně před 90 miliony let?
 - Doslova prošpikované třetihorními vulkanity?
 - Jedno z nejčlenitějších území v Evropě?
- Typické množstvím stolových hor a největším průtočným kaňonem?
 - Věhlasné i díky častému skalnímu řícení?

20 let Národního parku
České Švýcarsko
30 Jahre Nationalpark
Sächsische Schweiz

Publikaci Geologie Českosaského Švýcarska
vydává Správa Národního parku České Švýcarsko,
Muzeum města Ústí nad Labem a Ústecký kraj
při příležitosti dvacátého výročí založení tohoto
národního parku.

www.npcs.cz
www.muzeumusti.cz

Obsah

Předmluva	13
Úvod	15
1. Historie poznání geologické stavby (J. Adamovič)	17
2. Geologický vývoj (J. Adamovič)	27
2.1. Předkřídový vývoj	29
2.2. Vývoj v křídě	30
2.3. Pokřídový vývoj	33
3. Geologická stavba (J. Adamovič, Z. Vařilová)	39
3.1. Hlubší stavba (starohory a prvohory)	41
3.2. Relikty jurských sedimentů (druhohory)	49
3.3. Sedimenty svrchní křídý (druhohory)	51
Vrstevní sled svrchnokřídových sedimentů	53
Minerální složení svrchnokřídových pískovců	62
Sedimentární textury svrchnokřídových pískovců	76
Typické fosilie svrchnokřídových pískovců	84
3.4. Vulkanické horniny (třetihory)	89
3.5. Nejmladší sedimenty (čtvrtohory)	99
Svahoviny a sutě	100
Terasový říční systém	101
Spraše a sprašové hlíny	103
Organické uloženiny	104
Sedimentární výplň pískovcových převisů	107
4. Tektonická stavba (J. Adamovič, M. Coubal)	109
4.1. Historie poznání tektonické stavby	111
4.2. Lužický zlom	112
4.3. Krušnohorský zlom	119
4.4. Puklinatost	122
4.5. Tektonický vývoj lužického a krušnohorského zlomu	127
4.6. Promítnutí tektonické stavby do dnešního reliéfu	131
5. Geomorfologie pískovcových hornin	133
5.1. Historie poznání geomorfologie území (Z. Vařilová, R. Mikuláš)	135
5.2. Geomorfologické rozdělení oblasti (Z. Vařilová, R. Mikuláš)	148
5.3. Vznik pískovcového reliéfu a jeho proměny v čase (Z. Vařilová, R. Mikuláš)	151
Podmínky pro modelaci pískovcového reliéfu	151
Vývoj skalních svahů a geodynamické jevy	158
5.4. Typický makroreliéf (Z. Vařilová, R. Mikuláš)	181
5.5. Mezoformy – tvary reliéfu střední velikosti (Z. Vařilová, R. Mikuláš)	202

5.6. Mikroformy – nejmenší tvary skalního reliéfu (<i>R. Mikuláš</i>)	229
Faktory důležité pro formování mikroreliéfu	230
Nejběžnější prvky mikroreliéfu	234
5.7. Pískovcové jeskyně (<i>J. Kukla</i>)	255
Speleologické lokality Českého Švýcarska	262
Historie průzkumu jeskyní	267
Kulturní specifika jeskyní v Českém Švýcarsku	268
Podrobnější popis vybraných jeskyní	270
5.8. Znázorňování pískovcového reliéfu na mapách (<i>J. Lysák</i>)	276
6. Těžba nerostných surovin	289
6.1. Pískovcové lomy (<i>N. Belisová</i>)	291
Proměna krajiny	291
Způsoby těžby pískovce	295
Otevírání lomů	307
Lomy soukromé	313
Lomy nájemné	314
Lomy v kaňonu Labe	316
Lomy na mlecí kameny	339
Lomy na brusy	349
Lomy a ochrana přírody	354
Těžba v poválečném období	359
6.2. Dobývání vápence (<i>N. Belisová</i>)	362
Panství Bynovec	362
Panství Lipová	362
Panství Děčín	370
Panství Česká Kamenice	374
6.3. Využití vulkanitů (<i>N. Belisová</i>)	390
Panství Bynovec	393
Panství Česká Kamenice	400
Panství Děčín	410
Těžba v poválečném období	415
6.4. Lomy na žulu a břidlici (<i>N. Belisová</i>)	419
Těžba břidlice	419
Žulové lomy za Podskalím	420
6.5. Železná ruda (<i>P. Havránek, N. Belisová</i>)	422
Dobývky železných rud	422
Písemné zmínky o těžbě	435
Místa zpracování rudy	441
6.6. Další rudní a nerudní bohatství (<i>P. Havránek</i>)	454
Zlato	454
Polymetalické zrudnění na lužickém zlomu	455
Uran	458
Fluorit	459
Drahé kameny	459

7. Významné geologické lokality (Z. Vařilová, J. Adamovič)	461
7.1. Cenoman pod Mnichem	463
7.2. Čínská zeď u Jetřichovic	464
7.3. Děčínský (Vysoký) Sněžník	465
7.4. Fluoritové ložisko Jílové	470
7.5. Gohrisch	471
7.6. Hausberg a Kuhstall	472
7.7. Hohnstein	476
7.8. Holý vrch	477
7.9. Kaňon řeky Labe	478
7.10. Kyjovské údolí (údolí říčky Křinice)	479
7.11. Labská Stráň – terasa	484
7.12. Pastýřská stěna	485
7.13. Pfaffenstein	486
7.14. Plačtivé kameny (Milenci)	487
7.15. Pravčická brána	488
7.16. Rašeliniště nad Dolským mlýnem	492
7.17. Rudolfův kámen (Ostroh)	492
7.18. Růžovský vrch	494
7.19. Schrammsteine	496
7.20. Stěna u Knínice	500
7.21. Stoličná hora (Kvádrberk)	500
7.22. Telenec	503
7.23. Tiské stěny	504
7.24. Vápenný vrch u Doubice (Vápenka)	508
7.25. Vlčí hora	510
7.26. Zeughausgang	512
Köglerova stezka	513

Doslov – Ochrana geodiverzity Českosaského Švýcarska (H. Härtel)	516
Anglické resumé	518
Německé resumé	520

Přílohy:	
1) Mapa zájmového území s vyznačením významných geologických lokalit	522
2) Mapa panství	524
3) Stratigrafická tabulka	525
4) Tabulka maloplošných chráněných území	527

Seznam použité a doporučené literatury	531
Rejstřík věcný	544
Rejstřík místopisný	556
Rejstřík jmenný	567
Seznam zkratk	572
Poděkování	575